

Hoe worden we circulair in 2050?

AB Beeldvormend 16 december 2025

Doel van deze beeldvorming

1. Informeren over de landelijk vastgestelde doelstellingen en context (B. Nanninga/UvW)
2. Informeren waar we als waterschap Zuiderzeeland staan op het gebied van circulariteit (C. Dekker/ZZL)
3. Vragen en discussie AB:
  - Het beantwoorden van vragen over een circulair ZZL
  - Reflectie op de aangeboden informatie; wat wilt u meegeven richting een opiniërende vergadering?

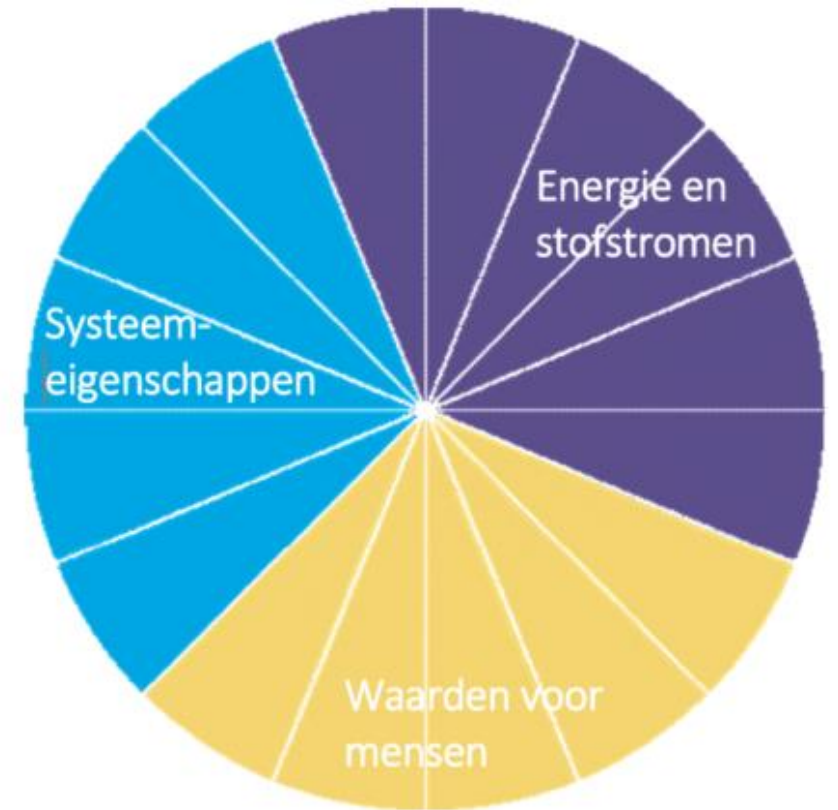
Wat is circulaire economie?

Smalle definitie (Rijksoverheid.nl):

In een circulaire economie bestaat geen afval en worden grondstoffen steeds opnieuw gebruikt.

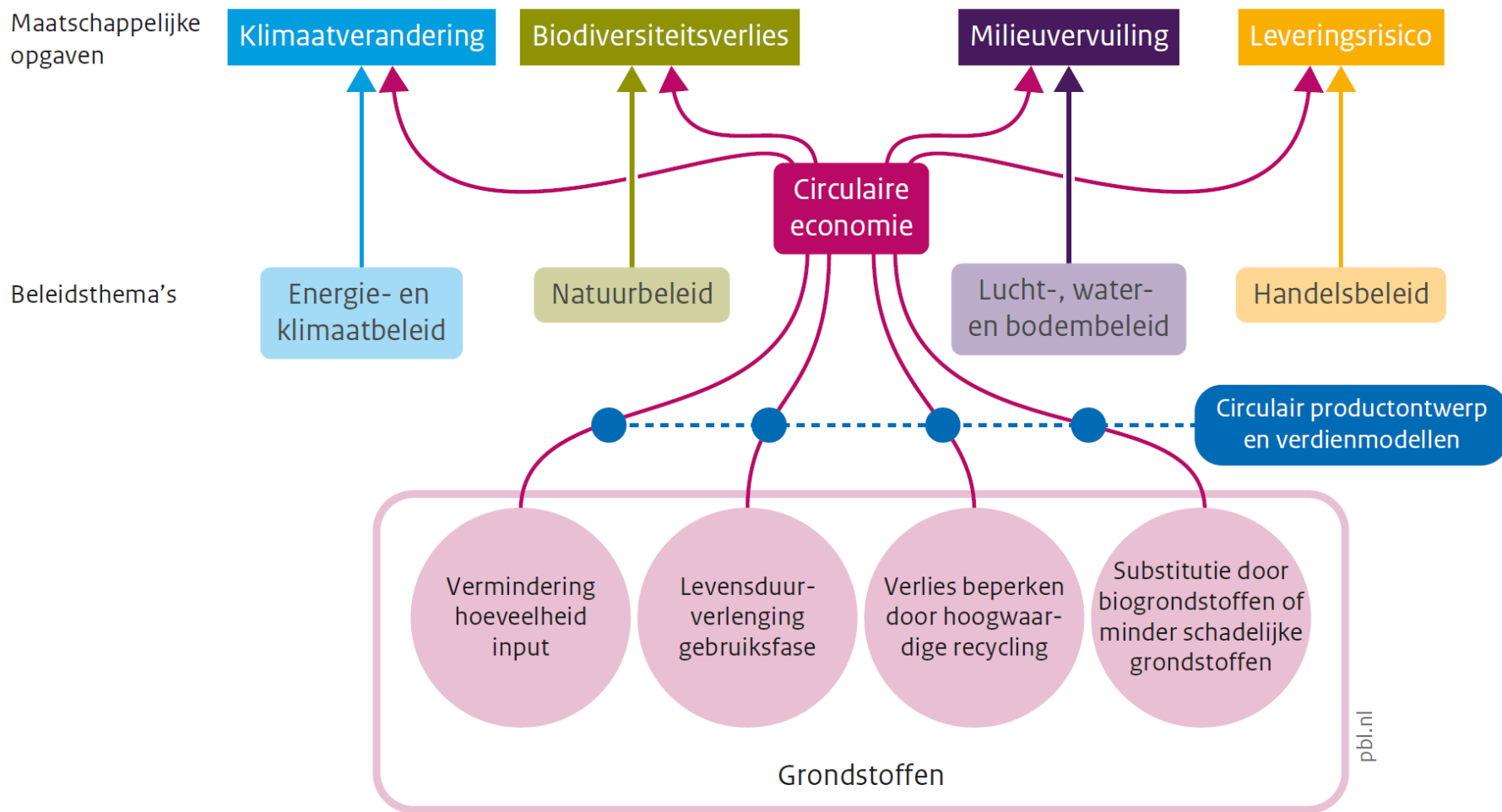
Brede definitie (WiCE en SER, 2016):

Een economie die binnen ecologische randvoorwaarden efficiënt en maatschappelijk verantwoord omgaat met producten, materialen en hulpbronnen, zodat ook toekomstige generaties toegang tot maatschappelijke welvaart behouden.

3 perspectieven op
circulariteit volgens WiCE,
2021

Circulaire economie t.o.v. andere beleidsthema's

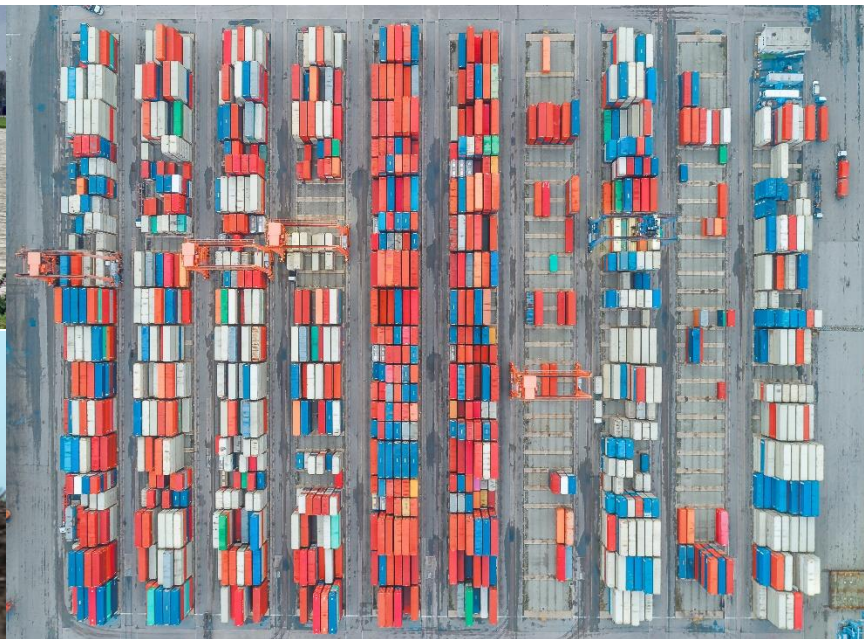

Waarom circulaire economie?

Noodzaak voor volhoudbaar waterbeheer!

Klimaatverandering
milieuschade

Leveringszekerheid

Vervangingsopgave

Tijdslijn duurzaamheidsambities waterschappen

○ We vragen in onze GWW projecten naar circulaire oplossingen

○ We gebruiken 50% minder primaire grondstoffen

○ We zijn klimaat-neutraal

○ We zijn 100% circulair

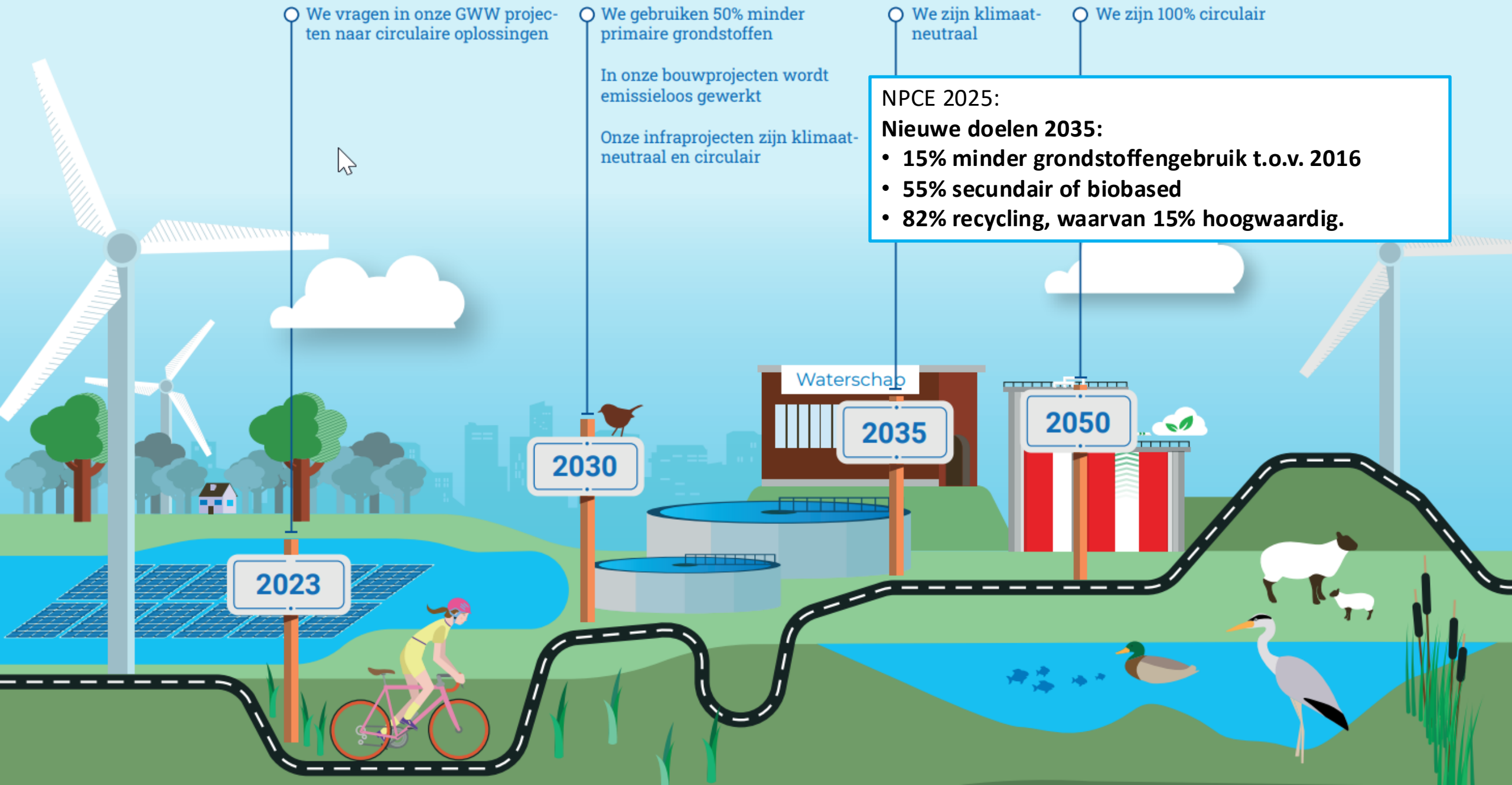
In onze bouwprojecten wordt emissieloos gewerkt

Onze infraprojecten zijn klimaat-neutraal en circulair

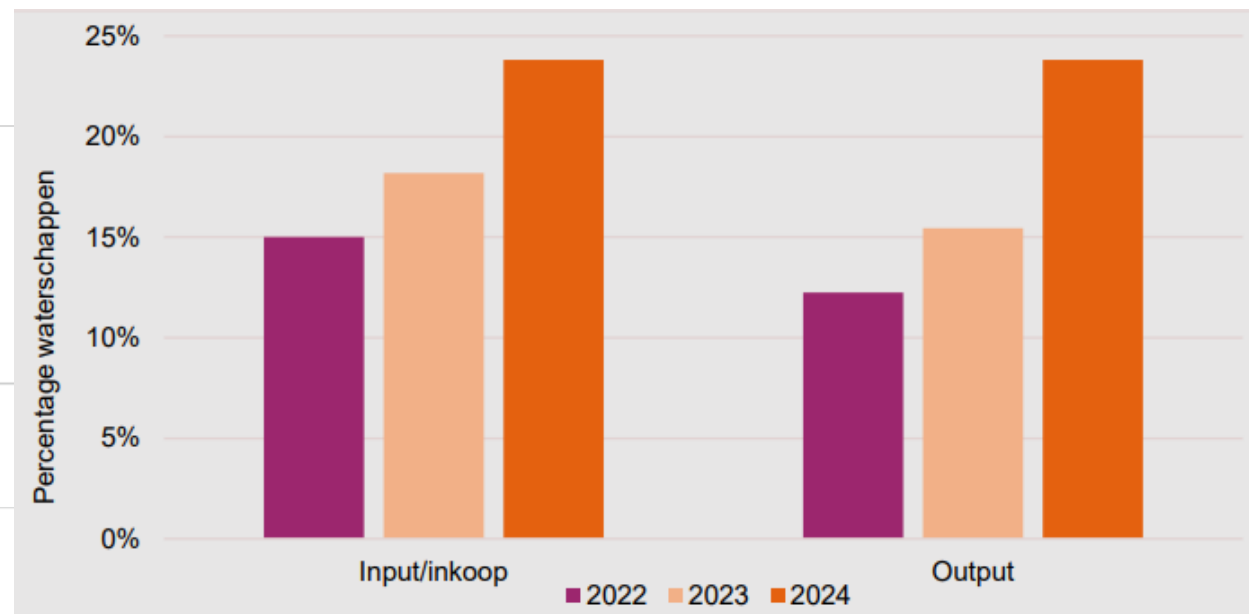
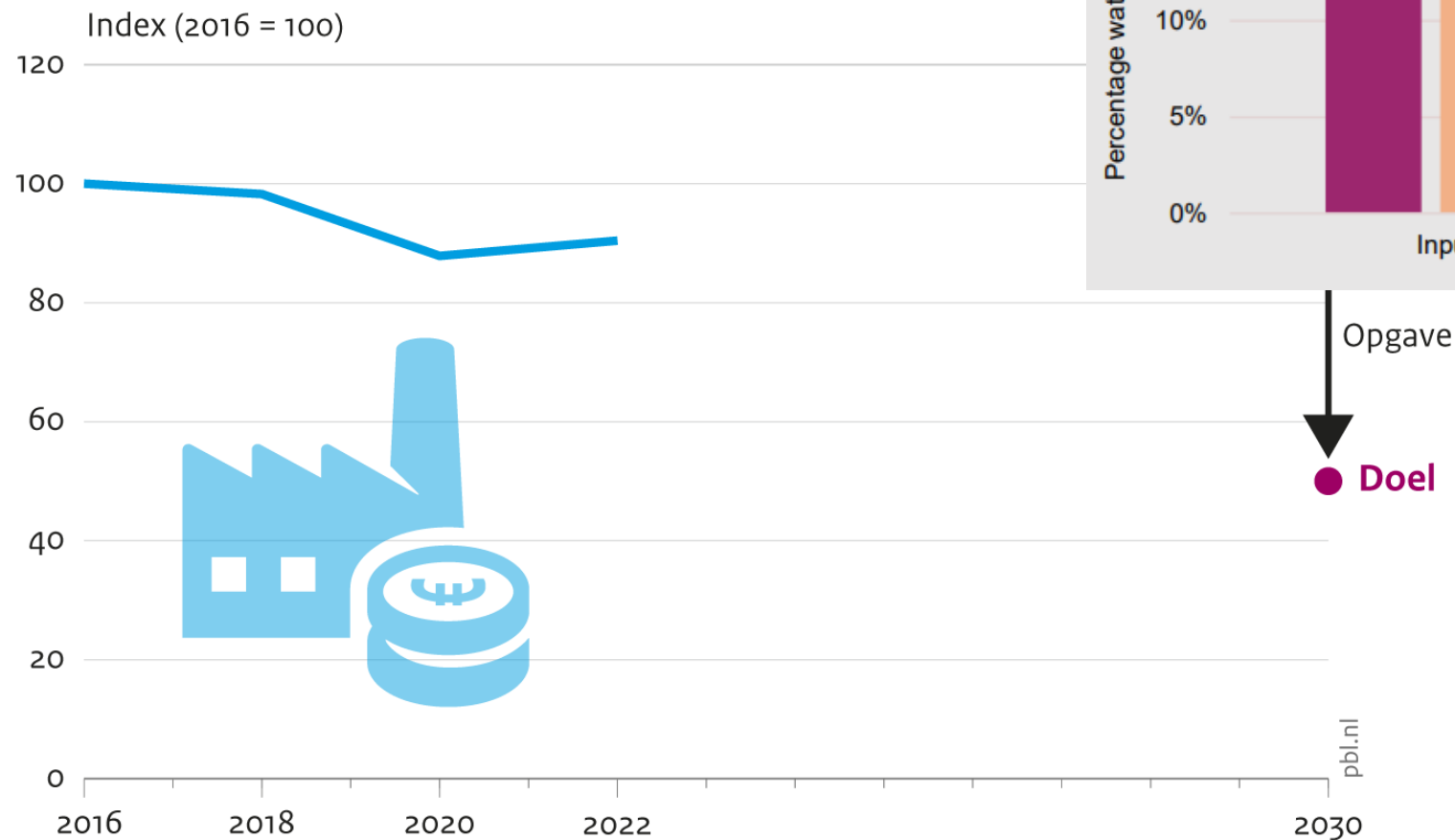
NPCE 2025:

Nieuwe doelen 2035:

- 15% minder grondstoffengebruik t.o.v. 2016
- 55% secundair of biobased
- 82% recycling, waarvan 15% hoogwaardig.

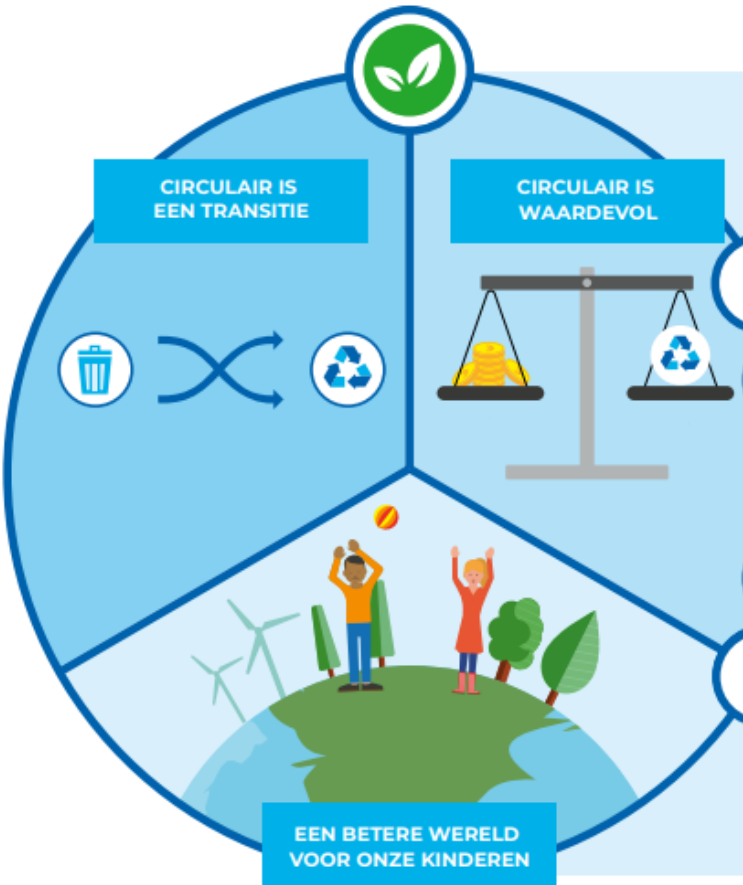
Gaan we de doelen halen?

Uitvoeringsstrategie UvW

WAAROM?

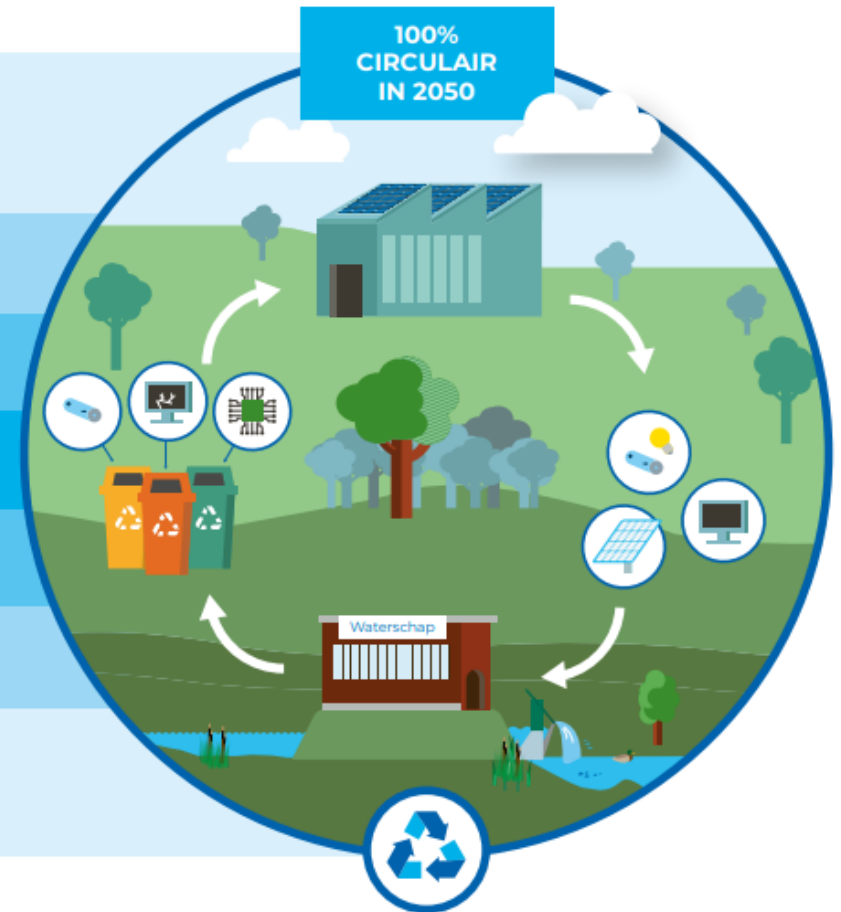
HOE?

**CIRCULAIR WORDT NIEUWE
MANIER VAN WERKEN**

- 1 verandering van organisatie en gedrag
- 2 duurzaam opdrachtgeverschap
- 3 circulair assetmanagement
- 4 terugwinning energie en grondstoffen
- 5 transitiemanagement

SAMENWERKEN

WAT?

Onze concept visie op circulariteit

1. *Wij zien een toekomst waarin we als waterschap een leidende rol spelen in de circulaire economie. Dit doen we door:*
  - *reststromen uit het water en het watersysteem, slib en afval om te zetten in waardevolle grondstoffen,*
  - *energie en producten te produceren uit deze stromen, en*
  - *andere grondstofstromen zoveel mogelijk te minimaliseren.*
2. *Circulariteit is voor ons zowel een doel als een manier van werken die bijdraagt aan klimaatmitigatie, energietransitie, biodiversiteit en economische veerkracht.*
3. *We handelen vanuit onze waarden en verantwoordelijkheid voor een toekomstbestendig Zuiderzeeland.*
4. *Daarbij kiezen we steeds voor de meest duurzame mogelijkheid, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om daarvan af te wijken (vergelijkbaar met de klimaataanpak).*

Doelen die in 2022 zijn vastgesteld door het AB van Zuiderzeeland

Vastgestelde doelen in de Klimaataankpak 2022-2024 en de Ontwikkelagenda grondstoffen 2018-2021:

1. 50% minder primair grondstoffenverbruik in 2030 t.o.v. 2016
2. 100% circulair in 2050:
  - Blijvende inzet op circulariteit d.m.v. pilots
  - Verankering circulariteit in kerntaken
  - We gaan bewust om met grondstoffen en verminderen de uitstoot van broeikasgassen

Terugblik besluitvorming AB

- In februari 2022 is de Klimaataanpak vastgesteld met doelen op circulariteit
  - Constatering: verdieping op circulariteit is nodig
  - Toezegging: opstellen visie circulariteit
  - Na vertraging nu de start van het opstellen
- Vraag: deelt u de concept visie op circulariteit?

Wat doen we nu?

Cellulose uit afvalwater

Maaisel uit talud wordt compost

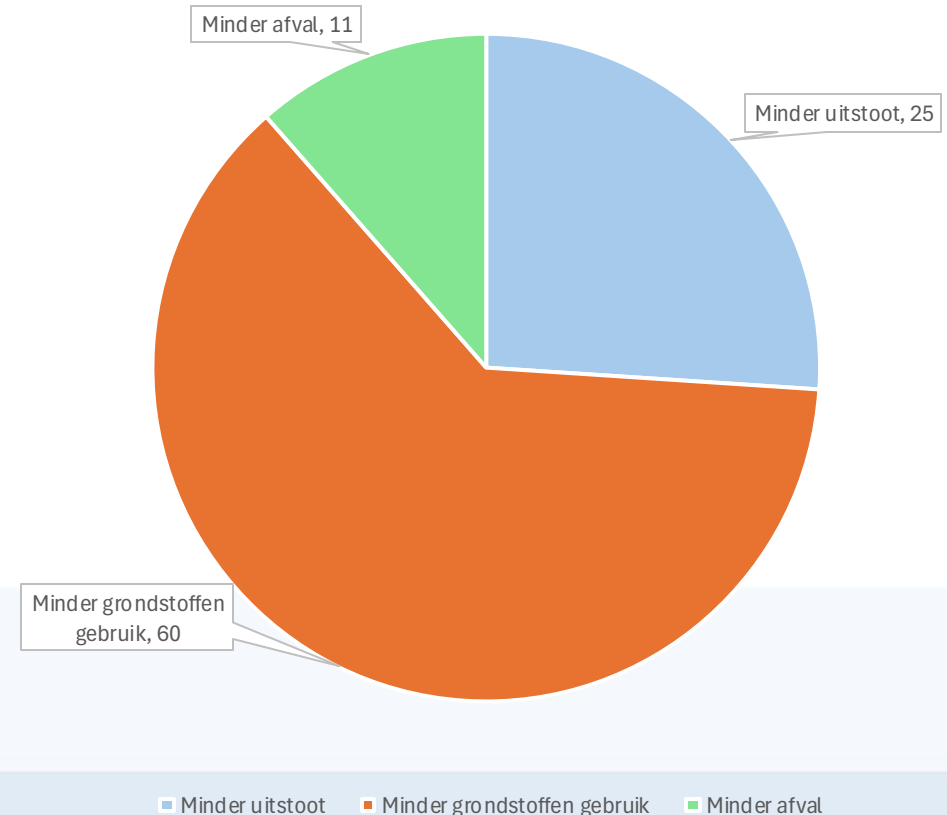

Maar ook nog 95 andere circulaire (innovatieve) praktijkvoorbeelden

Voorbeelden:

- Biobased beschoeiingen of van gerecycled kunststof
- Circulaire doelstellingen bij de versterking van de IJsselmeerdijk
- Duurzame oevers
- Snoeihout wordt actief kool voor AWZI Almere
- Pilotproject DuSpot en interne marktplaats
- Renovatie Waterschapshuis
- Digitale Strategie
- Raadpleeg verder de tabellen in de bijlagen

Circulaire praktijkvoorbeelden Waterschap Zuiderzeeland

Belangrijke kanttekening

- Veel van de genoemde voorbeelden zijn pilots
  - Alle succesvolle pilots implementeren als standaard is onmogelijk bij gelijkblijvende capaciteit
  - Impact hiervan op mensen en middelen is nu nog onduidelijk
- Vraag: welke uitvoeringsstrategie kiest ZZL?

Wat is nodig voor vaststelling van een uitvoeringsstrategie door het AB?

Keuze welke strategie bij Zuiderzeeland past die leidt tot het behalen van de gestelde bestuurlijke doelen:

- Strategische doelen voor de komende 10 jaar (Landelijke-, UvW- en ZZL-doelen)
- Meetbare tactische doelen voor:
  - Vermindering van grondstoffengebruik
  - Afname van afvalproductie
  - Verlaging van uitstoot (scope 3, materialen)

In uitvoeringsprogramma:

- Nulmeting (waar staan we in relatie tot gestelde doelen)
- Impactanalyse innovatieve circulaire praktijkvoorbeelden en mogelijke initiatieven
- Duidelijkheid over beschikbare mensen en middelen
- Uitwerking wijze van monitoring en verantwoording
- Maatregelen tot 2035, evaluatie en bijsturing na 5 jaar
- Stimuleren van bewustwording en het bevorderen van gedragsverandering

Bestuurlijk proces

Datum vergadering	Toelichting
AB Beeldvormend 16 dec 2025	Beeldvormende presentatie met doelen, concept visie en context
AB Opiniërend 21 april 2026	Concept visie, strategie en uitvoeringsprogramma circulariteit
AB Besluitvormend 30 juni 2026	Vaststellen visie, strategie en uitvoeringsprogramma circulariteit

Gesprek

- Zijn er nog vragen?
- Voldoet de concept visie en uitvoeringsstrategie voor een circulair ZZL in 2050 aan de verwachtingen?
- Zijn er vanuit het AB randvoorwaarden die meegegeven worden voor de opiniërende behandeling?

Circulaire praktijkvoorbeelden waterschap Zuiderzeeland

Achtergrond

Maatregel/project	Categorie volgens circulaire R-categorie economie		Maatregel/project	Categorie volgens circulaire economie	R-categorie
Aanbieden van energieaansluiting bij de bouw	Minder uitstoot	R2 Reduce	Contactpersoon voor opslag materialen aanwijzen	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink
Aanleg zonnepanelen	Minder uitstoot	R2 Reduce	Damwanden en palen worden hergebruikt	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use
Afkoppelen van regenwater	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce	Damwanden zijn gedoneerd aan Flevolandschap voor nestkasten	Minder grondstofgebruik	R7 Repurpose
Afvalsortering bij de bron	Minder afval	R8 Recycle	Decentrale ipv centrale afvalzuivering	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Afvalwater niet aannemen als dat de werking van de zuivering verlaagt	Minder afval	R0 Refuse	Deelname aan Pilot biobased IP oeverbeschoeiing 1-6 km in 2026	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Afwegingskader voor secundaire grondstoffen	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink	Drontermoordijk: Leren werken met hergebruik	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink
Assetmanagement	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce	Duspot	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Bagger wordt omgezet tot grond	Minder afval	R8 Recycle	Duurzame oevers	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Baggeren	Minder grondstofgebruik	R9 Recover	Elektrificatie gasgestookte ketel kantoor Emmeloord	Minder uitstoot	R2 Reduce
Beluchtingsplaat awzi Lelystad is refurbished	Minder grondstofgebruik	R5 Refurbish	Emmissieloos bouwen	Minder uitstoot	R2 Reduce
Berekening van Footprints bij inkoop	Minder uitstoot	R1 Rethink	EMVI-criteria bij 280 Volt persleidingen	Minder uitstoot	R1 Rethink
Beschoeiingen van hergebruikt kunststof	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use	Flauw talud wateraanvoer/Urkerbos aangelegd	Minder grondstofgebruik	R0 Refuse
Betonindustrie wil effluent in productieproces ipv drinkwater gebruiken	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce	Gebiedseigen grond gebruiken	Minder uitstoot	R3 Re-use
Bij renovatie wordt R-ladder gebruikt	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink	Gemaal Vissering geëlektrificeerd	Minder uitstoot	R2 Reduce
Biobased geotextiel ontwikkelingen bij de UvW volgen	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink	Geopolymeerbeton in plaats van gewoon beton	Minder uitstoot	R2 Reduce
Biobased oeverbescherming	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce	Goed onderhoud is levensduurverlenging	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Boskalis gebruikt elektriciteit van een derde partij in de buurt van ons werk die dat over heeft	Minder uitstoot	R2 Reduce	Groen gas productie	Minder uitstoot	R9 Recover
Bureaustoelen worden gerepareerd ipv vervangen	Minder grondstofgebruik	R4 Repair	Groene polymeren	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Celluloseterugwinning AWZI Zeewolde	Minder afval	R8 Recycle	Groengas productie uit biogas	Minder grondstofgebruik	R9 Recover
Circulaire doelstellingen in plan van aanpak dijkversterking	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink	Grondbalans gesloten houden	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Circuspin	Minder afval	R1 Rethink	Handdoeken zijn circulair	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle
CO2 uit biogas de kas in	Minder uitstoot	R9 Recover	Hergebruik van bestaande installaties/betonconstructie o.a. NBT naar VBT	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use
CO2 vloeibaar maken	Minder uitstoot	R9 Recover	Hergebruik van gordingen en staalwanden	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use
Compressoren of andere installatie delen worden na renovatie verkocht voor verhuur	Minder grondstofgebruik	R6 Remanufacture	Hergebruik van onderdelen, reserve delen voor blijvende installaties (centrifuge)	Minder grondstofgebruik	R6 Remanufacture
			IJzer uit drinkwaterproductie gebruiken voor aanmaak polymeren	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle

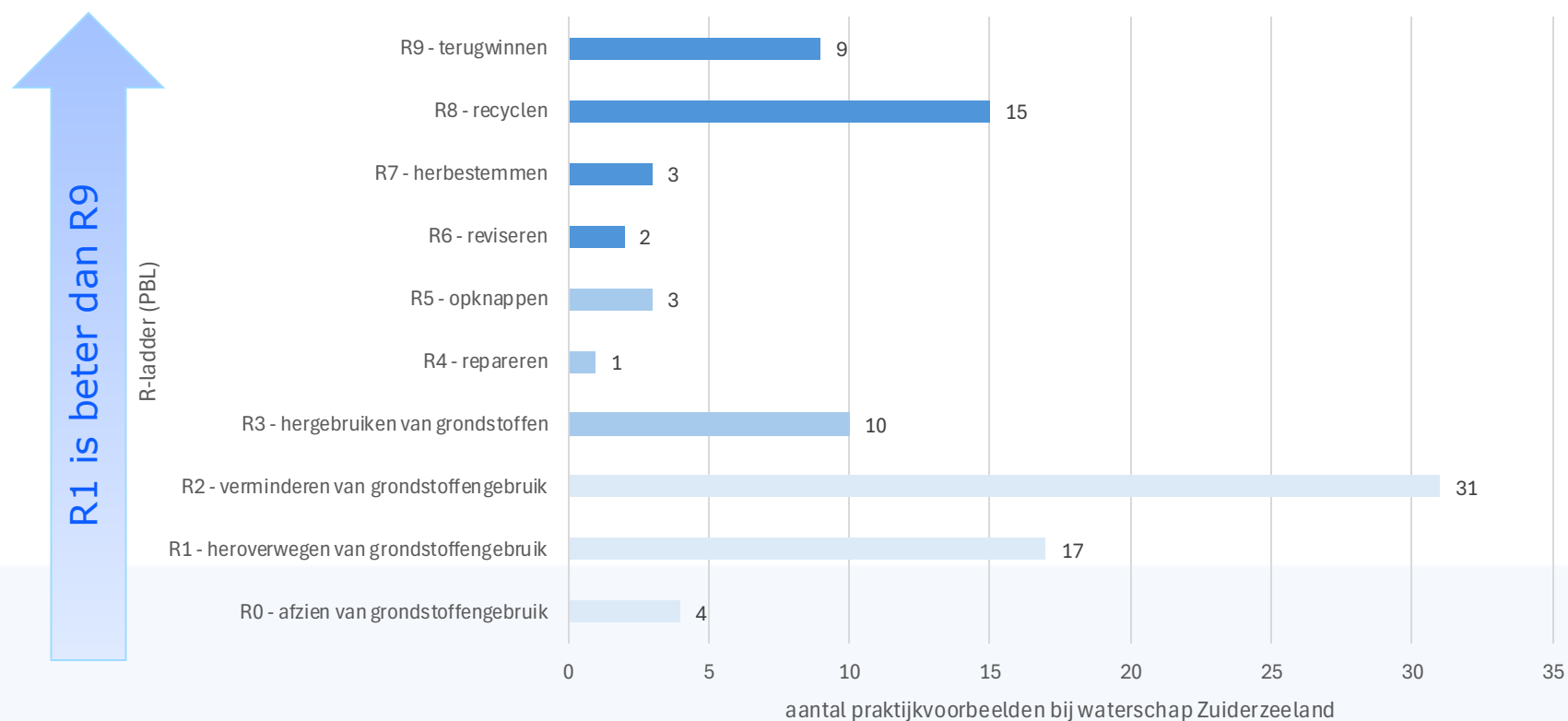
Vervolg circulaire praktijkvoorbeelden

Achtergrond

Maatregel/project	Categorie volgens circulaire economie	R-categorie	Maatregel/project	Categorie volgens circulaire economie	R-categorie
Industrieel zuiveringswater in rotonde hergebruiken ipv lozen	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use	Regenwater in wc-spoeling	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Inkoopstartformulier circulariteit als thema	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink	Restwarmte awzi Almere naar woningbouw	Minder uitstoot	R9 Recover
Interieur bedrijfswagens wordt hergebruikt	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use	Riothermie in zwembad Urk	Minder uitstoot	R9 Recover
Inventarisatie bij renovatie Larserbos	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink	Schoonmaakmiddelen zijn biobased of met ozon	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Isoleren daken bedrijfsgebouwen Dronten en Lelystad en kantoor Emmeloord	Minder uitstoot	R2 Reduce	Schoonmaakwagentjes zijn circulair	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle
Kantoor circulair verbouwd	Minder grondstofgebruik	R5 Refurbish	Seizoensgroenten	Minder uitstoot	R2 Reduce
Koffiebekers kantoor	Minder afval	R2 Reduce	Slibreductie	Minder uitstoot	R2 Reduce
Koffiedik naar compost/wormenbak	Minder afval	R8 Recycle	Smalspoor Vissering zijn als hekjes op Urk verwerkt	Minder grondstofgebruik	R7 Repurpose
Lokaal voedselproducten gebruik	Minder afval	R2 Reduce	Standaard bij renovaties niet vernieuwen maar hergebruiken en bewaren voor calamiteiten	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use
Maaisel en snoeihout wordt actief kool AWZI Almere	Minder afval	R8 Recycle	Struvietproductie	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle
Maaisel uit talud wordt compost	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle	Stuw Zwijnstocht gemaakt van hergebruikte staalwanden met een nieuwe coating	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use
Materiaalpa spoorten	Minder afval	R1 Rethink	Training MilieuKostenIndicator (MKI)	Minder uitstoot	R1 Rethink
Microvezeldoeken en vuilniszakken circulair	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle	Verlagen vermogen gasgestookte ketels Wortman/ Lovink	Minder uitstoot	R2 Reduce
Milieu Kosten Indicator (MKI)	Minder uitstoot	R1 Rethink	Vervangen diesel gestookte CV ketel voor gasgestookt (Blocq van Kuffeler)	Minder uitstoot	R2 Reduce
Nabezinktank Almere is voorbezinktank geworden	Minder grondstofgebruik	R7 Repurpose	Voedselverspilling tegengaan	Minder afval	R0 Refuse
Ontwikkelagenda grondstoffen 2018-2021	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink	Wc-papier uit oud papier	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle
Pilot Gruttotocht oude damwand cocon met gerycled kunstof 2021	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle	Werk met werk maken	Minder grondstofgebruik	R1 Rethink
Plaatbeluchting AWZI's vervangen door refurbished	Minder grondstofgebruik	R5 Refurbish	Werkkleding is circulair	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle
Poederkool intentieverklaring van eigen biomassa	Minder grondstofgebruik	R9 Recover	Wilgentenen met kastanje palen in Westerbeertocht	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce
Poging om gronddepot te organiseren	Minder uitstoot	R1 Rethink	Windpark Hanze	Minder uitstoot	R2 Reduce
Poldergemalen draaien op netgongestie elektriciteit	Minder uitstoot	R2 Reduce	Zand uit vaargeul gebruiken voor vooroever	Minder grondstofgebruik	R3 Re-use
Polymeeraanmaak met effluent in drinkwaterproductie	Minder grondstofgebruik	R2 Reduce			
Preventie	Minder grondstofgebruik	R0 Refuse			
Prolock oeverbeschoeiing (gerecycled pvc en voorzien van een donkerbruine slijtvaste toplaag met een UV-bescherming)	Minder grondstofgebruik	R8 Recycle			

Circulaire praktijkvoorbeelden volgens de officiële EU-indeling

Circulaire praktijkvoorbeelden volgens de R-ladder

Toelichting grafiek:

- Energieterugwinning = R9
- Afvalwaterzuivering = R3
- Digitalisering = R1